

Prof. dr hab. Andrzej Piasecki

Instytut Prawa, Administracji i Ekonomii

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Kraków, 12 grudnia 2019 r.

Ocena osiągnięć naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych

dra Bogusława Kotarby

w związku z wnioskiem o nadanie stopnia doktora habilitowanego

w obszarze nauk społecznych, dyscyplina: nauki o polityce i administracji

Podstawę oceny osiągnięć naukowych dra Bogusława Kotarby, stanowi monografia „Problemy samorządu terytorialnego w debatach sejmowych. Studium przypadku” wraz z artykułami opublikowanymi w czasopismach i pracach zbiorowych. Cechą tego dorobku jest spójność, koncentracja problemowa i konsekwentne umiejscowienie badań w tematyce odnoszącej się do samorządu terytorialnego i polityki lokalnej. Są to analizy o charakterze politologicznym i lokalnym, wyraźnie (wraz z upływem lat) nabierające cech opracowań analitycznych na poziomie bardziej uniwersalnym, w których opis faktograficzny ma wtórne znaczenie wobec poszukiwań w obrębie m.in.: strategicznych założeń; mechanizmów politycznych – w kontekście teleologicznym, instytucjonalnym (decyzyjnym i kompetencyjnym) oraz systemowym; metod i technik realizacji polityki lokalnej; wszelkich uwarunkowań zewnętrznych samorządu terytorialnego; jego cech w odniesieniu do kryterium akceptacji lub kóntestacji przedmiotu działań samorządowych instytucji; zakresu programowego polityki lokalnej oraz konceptualizacji kategorii, opisujących podmioty sublokalnego życia publicznego.

Dr Bogusław Kotarba ukończył studia politologiczne, a następnie studia doktoranckie z zakresu nauk o polityce na Uniwersytecie Pedagogicznym, w krótkim czasie stworzył przewód doktorski, który zakończył publiczną obroną (2010). Kolejny etap rozwoju naukowego Habilitanta to wszechstronna, a zarazem jednoznacznie ukierunkowana aktywność naukowa i zawodowa w Instytucie Nauk o Polityce

(wcześniej Katedrze Politologii) Uniwersytetu Rzeszowskiego. Jej istotą jest konsekwencja i zgodność z obranym kierunkiem kształcenia i pracy.

Podsumowując wykształcenie i awanse naukowe oraz zawodowe dra Bogusława Kotarby, należy podkreślić jego znaczące osiągnięcia. Swoje dyplomy zdobywał jako praktyk, łącząc naukę z pracą na stanowisku wójta gminy Hyżne. Jego promotor i recenzenci doktoratu oraz dorobku naukowego, przełożeni akademicy, to wybitni uczeni, którzy potrafią zweryfikować ustalenia początkującego badacza i prawidłowo ukierunkować jego rozwój. W ten sposób, Habilitant zdobył solidne podstawy do prowadzenia samodzielnych badań naukowych.

Ocena osiągnięć naukowo-badawczych

Oceniając konkretnie (wg ministerialnych zaleceń) poszczególne segmenty dorobku naukowo-badawczego Habilitanta, należy odnotować autorstwo najważniejszej monografii, będącej podstawą starań o awans naukowy: *Problemy samorządu terytorialnego w debatach sejmowych. Studium przypadku*, Rzeszów 2019, ss. 400. Wcześniej, Habilitant był autorem książki podoktorskiej *Walka polityczna na forum Rady Miasta Rzeszowa w latach 2002-2010* (Rzeszów 2011, ss. 244) oraz współautorem sześciu innych monografii, które w latach 2013-2014 napisał wraz z innymi profesorami i doktorami. Według deklaracji Autora, jego wkład w tych pracach waha się w granicach 25-50%. Wartością wspólną tych monografii jest tematyka mieszcząca się w dyscyplinie nauki o polityce i administracji, a jednocześnie dotycząca różnych specjalistycznych zagadnień politologicznych (np. zarządzania publicznego, polityki lokalnej, samorządu terytorialnego). Warto też podkreślić, że publikacje te ukazały się w trzech różnych wydawnictwach, gwarantujących solidną jakość naukową: w Wydawnictwie Naukowym Uniwersytetu Rzeszowskiego i warszawskich wydawnictwach – Wydawnictwie Naukowym Scholar oraz CeDeWu. Wreszcie, przy okazji tych publikacji, należy docenić umiejętność zespołowej pracy Habilitanta. Monografie te, są efektem pracy dwóch - czterech autorów, co wskazuje na mobilność, zdolność do kooperacji, sprawność warsztatu naukowego, który trzeba dostosować do współpracownika. Pisanie prac w małych zespołach, bez redaktora

naukowego, jest często trudniejsze od pisania samodzielnej monografii, przy tworzeniu której, autor nie musi iść na kompromis z partnerem, ani poświęcać czasu na ustalanie wspólnych kryteriów.

Z drugiej strony, szkoda że w tak bogatym dorobku Autora, oprócz monografii podoktorskiej i pracy habilitacyjnej, nie ma żadnej samodzielnie wydanej książki. Habilitant z pewnością posiada potencjał do takich inicjatyw. Ich brak, pomniejsza nieco indywidualny charakter pracy naukowej dra Kotarby, choć oczywiście pod względem formalnym, nie stanowi to żadnej przeszkody w ubieganiu się o awans naukowy.

Natomiast tę pożądaną samodzielność, widać w większości artykułów przyczynkowych publikowanych w czasopismach i w rozdziałach prac zbiorowych Jego autorstwa. Ich ilość (16 artykułów i 22 rozdziały) należy uznać za znaczną, przy jednoczesnym podkreśleniu - wysokiej jakości - zdecydowanej większości w/w publikacji. Osiem z tych artykułów, znalazło się w czasopismach z listy ERIH PLUS. Cztery z nich, opublikowano w języku angielskim. Do tego dochodzą cztery sprawozdania i recenzje. W tekstach tych, znajdują się ważne ustalenia z zakresu nauk o polityce i administracji, co z pewnością potwierdzą specjaliści z badanej tematyki, którzy w swoich pracach będą musieli się odnieść do tych wniosków.

Wszystkie prace dra Kotarby dotyczą oryginalnych zagadnień z zakresu nauk o polityce i administracji, a w szczególności takich tematów jak: polityka oświatowa (i inne polityki publiczne), system władzy lokalnej, przywództwo polityczne w samorządzie terytorialnym, zarządzanie i organizacja w jednostce samorządu terytorialnego. Cechuje je wysoki poziom merytoryczny, naukowy przekaz, szczegółowość i doskonałość formalna. Dzięki temu można stwierdzić, że twórczość Habilitanta spełnia wymogi stawiane pracom naukowym, a poczynione ustalenia są znaczącym wkładem autorskim w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji.

Tym bardziej więc wypada żałować, że Autor nie zadał sobie trudu, aby w sprawozdaniu habilitacyjnym wymienić sumaryczny impact factor (JCR), liczbę cytowań wynik Indeksu Hirscha. Wydaje się niemożliwe, aby publikacje Autora pozostały niezauważone w szerszym obiegu międzynarodowym. A może wynika to, tylko ze słabej promocji swych prac, ich niedostępności na ważnych portalach

naukowych (jak choćby na Academia.edu)? Cóż, warto pamiętać, że naukowej „produkcji” musi towarzyszyć odpowiednia promocja. I to twórca, odpowiada zarówno za jedno, jak i za drugie. Ten mankament można jednak wytłumaczyć specyfiką dorobku Habilitanta, który skupił się na kwestiach sublokalnych. A to, utrudnia zainteresowanie swoimi ustaleniami szerokich kręgów naukowych na świecie. Ta uwaga, wynika też z braku publikacji w czasopismach, które z racji swojej pozycji w międzynarodowym obiegu naukowym, taką „cytowalność” zapewniają, a jednocześnie zajmują się tematyką będącą przedmiotem badań Habilitanta (np. „Studia Regionalne i Lokalne”).

Habilitant nie był autorem lub współautorem publikacji międzynarodowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych oraz ekspertyz, co (w świetle wymogów ministerialnych) mogłoby być elementem oceny jego osiągnięć. Wygłaszał natomiast referaty na konferencjach krajowych i zagranicznych (Czechy, Słowacja, Słowenia, Litwa). Był także współorganizatorem takich konferencji. Posiada też spory dorobek w zakresie udziału w projektach badawczych, finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki (2010-2013 i 2016-2018) i przez Ministerstwo Nauki. Wspólnie z dr Anną Kołomycew, otrzymał nagrodę litewskiego uniwersytetu (2017).

Dydaktyka, działalność popularyzatorska, aktywność międzynarodowa

Do powyższych ocen, należy dodać znaczący dorobek dydaktyczny, popularyzatorski oraz aktywność międzynarodową. Obejmuje ona realizację programów współpracy transgranicznej (Polska – Białoruś – Ukraina 2017-2013). Dr Bogusław Kotarba od 2012 r. pełni funkcję zastępcy redaktora naczelnego politologicznego czasopisma „Polityka i Społeczeństwo”, a od 2013 r. jest członkiem Komisji Rewizyjnej Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych w Oddziale, w Rzeszowie. Na swojej macierzystej Uczelni, w Instytucie Nauk o Polityce (URz), jest członkiem różnych zespołów programowych, promotorem prac licencjackich (22) i recenzentem magisterskich (45).

Jako popularyzator nauki, prowadził panele dyskusyjne promujące lokalną demokrację, organizował konferencje objaśniające kwestie finansowe i oświatowe

w polityce lokalnej. Jako członek Podkarpackiego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej (2016-2017), powołanego uchwałą Zarządu Województwa, uczestniczył w opracowaniu *Podkarpackiego programu ekonomii społecznej 2016-2020*). Jest osobą znaną w całym regionie podkarpackim: aktywną, publiczną i cieszącą się zaufaniem społecznym, zarówno w rodzinnej gminie Hyżne, jak i w miejscu pracy (Rzeszów).

Dr Kotarba idealnie wpisuje się w etos nauczyciela akademickiego, który swoje ustalenia naukowe stara się wykorzystać dla rozwoju społeczno-gospodarczego (wymóg ewaluacji dyscypliny). Z tego powodu, trudno pojąć dlaczego w autoreferacie oraz innych dokumentach przedłożonych w postępowaniu habilitacyjnym, pominął ważne informacje dotyczące własnej działalności publicznej, mającej przecież znaczący wpływ na kształtowanie wiedzy i umiejętności politologa specjalizującego się w tematyce lokalnej. A przecież wiadomym jest, że Pan Bogusław Kotarba był wójtem gminy Hyżne, pełnił tam także funkcje przewodniczącego Rady Gminy, kandydował do innych organów samorządu terytorialnego. Ta działalność - czasami zawodowa, niekiedy społeczna, ale zawsze publiczna - miała znaczący wpływ na Jego postawę jako badacza i dydaktyka. To powinno być przedmiotem dumy i promocji.

Odnoszę się z dużym szacunkiem do badań lokalnych, a nawet stawiam je za wzór rzetelności (wszak ich dodatkowym atutem jest perspektywa łatwej weryfikacji przez miejscową społeczność), jednocześnie nie odmawiam prawa osiągnięcia wszystkich awansów akademickich na bazie dorobku lokalnego – mając to wszystko na uwadze warto jeszcze raz podkreślić wymagania stawiane naukowcom, którzy takich badań się podejmują, zwłaszcza jeśli są nie tylko obserwatorami, ale kreatorami lub uczestnikami zdarzeń i procesów na danym terenie. Mówiąc wprost, badacz lokalny musi niekiedy „dać z siebie więcej”, aby udowodnić, że terytorialne zawężenie jego zainteresowań naukowych nie zmniejsza wagi poczynionych ustaleń.

Z drugiej strony, rozumiejąc ograniczenia administracyjne i polityczne w pracy naukowej politologa, warto podkreślić znaczenie popularyzatorskich działań Habilitanta. Z pewnością Habilitant ma jeszcze przed sobą ten czas, kiedy zacznie w większym stopniu wykorzystywać w nauce, zdobyte doświadczenie samorządowe. Jego potencjał naukowo-badawczy jest z bardzo duży.

Opinia na temat publikacji będącej podstawą wniosku o awans naukowy

Książka *Problemy samorządu terytorialnego w debatach sejmowych. Studium przypadku*, dotyczy niezwykle istotnego zagadnienia z zakresu nauk o polityce i administracji. Chodzi o weryfikację procesu decentralizacji w Polsce, w XXI wieku. Jako praktyk i teoretyk, Autor posiada szczególne predyspozycje do przeprowadzenia takiej syntezy. Można nawet przyjąć, że niniejsza praca jest w pewnym stopniu ukoronowaniem Jego działalności publicznej (naukowej, społecznej, zawodowej).

W swej analizie, Habilitant prawidłowo skupił się na istocie procesów decyzyjnych w Sejmie, badając przebieg debat. W ten sposób wypełnił poważną lukę badawczą, ponieważ procedowanie spraw samorządowych przez ustawodawcę, a zwłaszcza debaty parlamentarne na ten temat, nie były dotąd (nie wiedzieć czemu) przedmiotem głębokiego zainteresowania politologów. Dzięki temu, Autorowi udało się odtworzyć proces legislacyjny dotyczący ustaw samorządowych oraz sprawdzić jak przebiegały debaty w Sejmie. Posługując się klarownymi hipotezami (główną i szczegółowymi), uzyskał odpowiedź na szereg pytań badawczych. Prawidłowo ustalił kryteria, którymi kierował się dokonując wyboru debat poddanych analizie. Doskonale uzasadnił cezurę początkową dla swych badań, czyli koniec reformy samorządowo-administracyjnej połączonej z implementacją zmiany podziału terytorialnego kraju (1999 r.). Bowiem właśnie wtedy, zakończył się etap kształtowania ustroju samorządu terytorialnego w Polsce. To w 1999 r. samorząd terytorialny wkroczył na poziom powiatu i województwa, a administracja rządowa ograniczyła swoje wpływy, czego wyraźnym przejawem był fakt, że od tego roku liczba pracowników samorządowych zawsze przewyższała liczbę pracowników administracji rządowej.

Badając kolejne inicjatywy ustawodawcze, dotyczące ważnych aspektów organizacji i funkcjonowania samorządu terytorialnego, Habilitant prawidłowo ustalił, że wynikały one z różnie motywowanych potrzeb dokonania zmian/korekt dotychczasowych rozwiązań. Większą rolę w tym procesie odgrywali politycy, niż eksperci (odwrotnie niż w latach dziewięćdziesiątych). Za trafny należy uznać wybór ustaw, które zostały poddane analizie. Habilitant wskazał na najbardziej kluczowe akty

prawne z 2002, 2006 i 2018 r. Stosując przy tym metodę studium przypadku (w wersji poszerzonej) i dołączając do tego teorię decyzji, odwołał się do analizy decyzyjnej. Taka metodologia, pomogła dotrzeć do istoty zjawisk i procesów politycznych.

W monografii, Habilitant dużo miejsca poświęcił zagadnieniom teoretyczno-metodologicznym, przedstawiając m.in. dwie teorie decyzyjne: normatywną i opisową. Pomogły mu one skonstruować oryginalny model systemowej analizy decyzyjnej debat sejmowych, adaptując teoretyczne założenia do specyfiki sejmowego procesu decyzyjnego i nadając im odpowiednie ramy interpretacyjne. Takie założenia teoretyczne i metodologiczne pozwoliły rozwiązać problem badawczy, odpowiedzieć na postawione pytania szczegółowe i zweryfikować przyjęte hipotezy oraz sformułować wnioski. Potwierdzona została również hipoteza główna: debaty sejmowe dotyczące samorządu terytorialnego nie wpłynęły istotnie na ostateczny kształt przyjmowanych regulacji prawnych. Mimo to, badania dowiodły, że debat sejmowych nie należy deprecjonować.

Zaprezentowane ustalenia, potwierdziły słuszność teoretycznych założeń dla analizy debat sejmowych, których kontekst sytuacyjny był podobny. Zastosowany w książce model może być używany w innych badaniach debat sejmowych, dotyczących nie tylko samorządu terytorialnego. Dotyczy to szerokiej gamy procesów decyzyjnych, przebiegających w kolejalnych ośrodkach decyzyjnych władz publicznych.

W tej niemal doskonałej pracy, niełatwo znaleźć słabe strony. Zmuszając się jednak do wskazania jej niewielkich mankamentów, można zakwestionować symetryczność badań. Autor bowiem skupił się w większym stopniu na analizie ustawy z 2002 r., niż na ustawie z 2018 r. Ma to swoje uzasadnienie, gdyż proces tworzenia ustawy o bezpośrednim wyborze wójta, był wyjątkowo skomplikowany i obfitujący w zwroty akcji (stanowisko prezydenta sprzeczne z wolą znacznej części jego zaplecza politycznego w Sejmie). Jednak z drugiej strony, analiza debaty z 2018 r. mogła przynieść więcej oryginalnych i aktualnych wniosków.

Inne krytyczne uwagi, mogą dotyczyć strony formalnej pracy, jej języka, bazy źródłowej i konstrukcji tytułów poszczególnych rozdziałów. Autor w swej narracji jest przytłoczony teoretyczno-metodologiczną semantyką opracowań, do których odwołuje się w dwóch pierwszych rozdziałach. Również później, przy analizie dokumentów

sejmowej proweniencji widać, jak źródła narzuciły styl wypowiedzi. Szkoda, że Habilitant nie odwołał się do publicystyki wybitnych komentatorów parlamentarnych. Język dziennikarski wprawdzie bywa uproszczony, ale rolą naukowca jest także tłumaczenie skomplikowanych spraw proceduralnych w miarę przystępnie i prosto. A tego, w pracy brakuje. Wiele jest za to powtórzeń językowych i szablonowych określeń, czego przykładem są tytuły rozdziałów i podrozdziałów. Zawierają one w sumie kilkadziesiąt wyrazów, z których najczęściej (33) pojawia się „decyzja” (lub odmiana tego słowa) i to, niemal w każdym tytule. Wprawdzie nauki o polityce i administracji wchodzą w obszar nauk społecznych, ale jeszcze niedawno były one częścią dziedziny nauk humanistycznych. Mamy prawo wymagać, aby kwestie językowe lub szerzej, humanistyczne, były respektowane w większym stopniu w pracy z zakresu tej, a właściwie z każdej, dyscypliny naukowej.

Opinia końcowa

W wynikach badań prowadzonych i opublikowanych przez dra Bogusława Kotarby po uzyskaniu stopnia doktora, a w szczególności w monografii pt. *Problemy samorządu terytorialnego w debatach sejmowych. Studium przypadku*, **widoczny jest znaczny wkład Habilitanta w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji, a On sam wykazuje się istotną aktywnością naukową.** Spełniony jest zatem wymóg określony w przepisach dotyczących stopni naukowych i tytułu naukowego. Mimo drobnych niedoskonałości w pracy habilitacyjnej i w dorobku, na pozytywną ocenę osiągnięć naukowych w dziedzinie polityki i administracji, zasługują sukcesy Habilitanta w obszarach: badawczych, popularyzatorskich i organizacyjnych. Uwzględniając wszystkie elementy oceny, **z przekonaniem opowiadam się za nadaniem dr-owi Bogusławowi Kotarbie stopnia doktora habilitowanego w obszarze nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.**

Andrzej Piorecki